

Begäran om ökade medel för KST

Förbundsstämman har gett förbundsstyrelsen i uppdrag att ansöka om ökad finansiering från landskapsregeringen och *kompensation för de ökade kostnaderna för färdtjänst på grund av ändring av taxan för kollektivtrafik*. Medlemskommunerna har även tidigare lyft frågan om möjligheten till *utökade landskapsandelar* för KST. Därtill kan konstateras att *utkomststödet* troligtvis kommer att öka till följd av bland annat lagändringar. På Åland finns inte heller något *investeringsstöd*.

Kompensation för de ökade kostnaderna för färdtjänst på grund av ändringarna av taxan för kollektivtrafik

Färdtjänst i enlighet med handikappservicelagen beviljas klienter som är funktionshindrade och där socialvårdslagens stöd för rörligheten är otillräcklig. Självrisken för färdtjänsten följer kollektivtrafikens taxa, vilken ändrades per den 1 januari 2022, så att den är 2,50 euro per enkel resa oberoende av resans längd. Innan dess varierade taxan mellan 2,00 och 4,50 euro beroende på resans längd. Antalet färdtjänstresor under 2023 var 45 369. Beräkningen $(4,50 - 2,50) \times 45\,369$ ger vid handen att den förändrade kollektivtrafikstaxan innebär en ökad kostnad om maximalt 90 738 euro per år. Därutöver antas den sänkta självrisken ha bidragit till ett ökat nyttjande av färdtjänsten, vilket också innebär ökade kostnader. Dessa omständigheter har medfört ökade kostnader för KST, vilket inte har kompenserats från landskapets sida. KST:s kostnader för färdtjänst har ökat väsentligt varje år.

Färdtjänst	2021	2022	2023	Prognos 2024
Antal klienter per 31.12	430	553	588	
Antal resor		40 930	45 369	
Kostnader, euro	1 471 353	1 942 738	2 273 448	2 444 109
Kostnader, euro per klient	3 422	3 513	3 866	

Utökade landskapsandelar

Ersättningsgrad

Ersättningsgraden för landskapsandelen inom socialtjänst (den som går direkt till KST) ska enligt lagen sänkas från 13,2% till 12,8% till år 2025. Ersättningsgraden var tillfälligt förhöjd under åren 2022-2024 till 13,2%, Orsaken till den tillfälliga höjningen, som beskrivs nedan, är att LR anser att de tidiga åtgärderna har haft effekt fram till år 2025, och därför finns det inte längre någon anledning att behålla den tillfälliga höjningen.

Kostnaderna för institutionsvård inom barnskyddet har sedan 2021 minskat med flera hundra tusen. Trots det anser KST att det finns skäl att behålla och till och med höja ersättningsgraden. Alla kostnadsdrivande problem är inte lösta. Som exempel kan nämnas vuxensocialarbetet, där det ännu finns ett stort behov av att utveckla och bygga upp olika former av insatser i enlighet med socialvårdslagen.

Därutöver kommer nya Funktionshinderlagen att kräva nya lösningar och föranleda utökade kostnader.

Eftersläpningseffekt

I det utvecklingsskede som KST nu befinner sig blir landskapsandelssystemet att släpa efter då nettodriftskostnaderna som ligger till grund för ersättningen inte justeras enligt utfall årligen. För 2026 kommer exempelvis landskapsandelarna att bygga på 2022 års nettodriftskostnader uppräknat med en årlig indexjustering. Detta innebär att den utveckling som skett 2023–2025 inte beaktas i landskapsandelarna förrän 2027.

Kostnadsökningar

Det går att dra paralleller till social- och hälsovårdsreformen (sote-reformen) då det gäller kostnadsökningar. I lagstiftningen om reformen, RP 241/2020 s 190, anges att "det är osannolikt att det uppkommer några besparingar på 2020-talet, eftersom förslaget enligt propositionen innefattar betydande ändringskostnader". De incitament för att dämpa kostnadsökningen som finansieringsmodellen innehåller kommer därför att verka fullt ut först från 2030.

Utkomststöd

En stor del av ökningarna beror på ändringar i lagstiftningen, vilket KST anser att landskapsregeringen borde kompensera. Det framfördes även av social- och miljöutskottet i betänkande om bostadsbidragslagen.

Utkomststöd	2021	2022	2023	Prognos 2024
Antal hushåll	438	386	388	
Antal personer	748	639	622	
Antal ansökningar				
Anlänt under perioden	2 302	1 853	2 324	
Begäran om utredning sänd	557	376	553	
Beslut gjorts	2 302	1 853	2 324	
Behandlingstid i medeltal, vardagar per ansökan	3	4	3	
Kostnader				
Utkomststöd, euro	1 189 186	1 090 946	1 034 222	1 344 000

Barnbidrag och ensamförsörjartillägg

I Finland beaktas hela barnbidraget och ensamförsörjartillägget som inkomst vid beräkning av utkomststöd. Med stöd av 11 § landskapslagen (1994:48) om tillämpning av barnbidragslagen i landskapet Åland gäller inte detta på Åland, vilket innebär en större kostnad för KST.

Barnbidragets belopp 2024	Finland euro/mån*	Åland euro/mån	Belopp som beaktas i utkomststödet på Åland, 80%
För det första barnet	94,89	110,00	88,00
För det andra barnet	104,88	143,00	114,40
För det tredje barnet	133,79	185,00	148,00
För det fjärde barnet	173,24	214,00	171,20
För det femte och alla därpå följande barn	192,69	259,00	207,20
Ensamförsörjartillägg	73,30	80,00	0,00

* Barnbidraget för barn under 3 år höjs med 26 euro per månad. (Finland)

Grunddelsbelopp

En annan skillnad i tillämpningen gäller grunddelsbeloppen. Grunddelen utgörs av ett fast belopp som är avsett för nödvändiga utgifter i det dagliga livet (till exempel utgifter för mat och kläder). Vid beräkningen av utkomststödsbeloppet beaktas en egen grunddel för varje familjemedlem. I Finland görs avdrag från grunddelen om det till familjen hör flera barn. I dessa fall är grunddelen för det andra barnet fem procentenheter och för det tredje och vart och ett av de därpå följande barnen tio procentenheter lägre än vad som bestäms i utkomststödslagens 9 § 1 mom. Eftersom grunddelen nästan uteslutande är högre på Åland än i Finland innebär det högre kostnader för utkomststöd för KST.

Grunddelens belopp år 2024	Grunddel euro/mån i Finland		Grunddel euro/mån på Åland
Ensamstående utan barn	587,71	Ensamboende och ensamförsörjare	617,25
Personer över 18 år som bor i gemensamt hushåll	499,55	Andra personer som fyllt 17 år	524,66
Ensamförsörjare	669,99	Ensamförsörjare	-
Personer över 18 år som bor hos sin förälder/sina föräldrar	429,03	Personer som fyllt 17 år och som bor hos ena eller båda föräldrarna	450,58
Barn i åldern 10-17 år: 1:a barnet i syskonskaran	411,40	Barn i åldern 10–16 år	432,07
Barn i åldern 10-17 år: 2:a barnet i syskonskaran	382,01		(432,07)
Barn i åldern 10–17 år: 3:e barnet i syskonskaran, och för varje ytterligare barn	352,63		(432,07)
Barn under 10 år: 1:a barnet i syskonskaran	370,26	Barn under 10 år	407,39
Barn under 10 år: 2:a barnet i syskonskaran	340,87	Barn under 10 år: 2:a barnet i syskonskaran	(407,39)
Barn under 10 år: 3:e barnet i syskonskaran, och för varje ytterligare barn	311,49	Barn under 10 år: 3:e barnet i syskonskaran, och för varje ytterligare barn	(407,39)

Slopad barnförhöjning

Från och med den 1 april 2024 har regeringen infört förändringar i arbetslöshetsförmånerna, vilket bland annat innebär att barnförhöjningen har slopats. Barnförhöjningen i anslutning till arbetslöshetsförmånerna höjdes för 2023 genom en temporär höjning med 20 procent. Den temporära höjningen av barnförhöjningen gällde till och med 31.12.2023.

Beloppen av barnförhöjningen var under perioden 1.1–31.3.2024 följande:

- ett barn 5,84 euro per dag (tidigare 7,01 euro per dag)
- två barn sammanlagt 8,57 euro per dag (tidigare 10,29 euro per dag)
- för tre eller flera barn sammanlagt 11,05 euro per dag (tidigare 13,26 euro per dag)

INKOMSTER:	Med barnförhöjning	Utan barnförhöjning
Bostadsbidrag	603,20 €	603,20 €
Arb.marknadsstöd	807,52 €	595,36 €
Hemvårdsstöd	812,25 €	812,25 €
Barnbidrag	350,40 €	350,40 €
UTGIFTER:		
Grunddel	-524,66 €	-524,66 €
Grunddel	-524,66 €	-524,66 €
Grunddel	-432,07 €	-432,07 €
Grunddel	-407,39 €	-407,39 €
Grunddel	-407,39 €	-407,39 €
Grunddel	-407,39 €	-407,39 €
Hyra	-580,00 €	-580,00 €
Elektricitet	-127,00 €	-127,00 €
Vatten	-100,00 €	-100,00 €
Utkomststödets belopp	-937,19 €	-1 149,35 €

Exempel 2

Familj med två vuxna och 1 minderårigt barn

INKOMSTER:	Med barnförhöjning	Utan barnförhöjning
Bostadsbidrag	603,20 €	603,20 €
Arb.marknadsstöd	707,52 €	595,36 €
Hemvårdsstöd	680,00 €	680,00 €
Barnbidrag	88,00 €	88,00 €
UTGIFTER:		
Grunddel	-524,66 €	-524,66 €
Grunddel	-524,66 €	-524,66 €
Grunddel	-407,39 €	-407,39 €
Hyra	-650,00 €	-650,00 €
Elektricitet	-85,00 €	-85,00 €
ÅHS fakturor	-40,00 €	-40,00 €
Mediciner	-58,00 €	-58,00 €
Vatten	-45,00 €	-45,00 €
Utkomststödets belopp	-255,99 €	-368,15 €

Förändringar i bostadsbidraget

Förändringar har även skett gällande bostadsbidraget, där sänkningar gjorts från och med 1.4.2024, vilket påverkar den enskilda individen från tidpunkten för bidragets årliga justering. Ytterligare förändringar träder i kraft från och med 1.9.2024 och bostadsbidraget för ägobostäder upphör per 1.1.2025.

Minskningar och justeringar i bostadsbidraget innebär att fler hushåll blir beroende av utkomststöd för att täcka sina boendekostnader. Hushåll vars inkomster tidigare täcktes av bostadsbidrag kan nu behöva ansöka om utkomststöd för att kompensera för minskade bidrag, vilket innebär både ett utökat klientantal och utökade kostnader.

Av Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag framkommer att Folkpensionsanstalten uppskattat att förändringarna kommer att leda till att ca 15 000 fler hushåll kommer att få utkomststöd i Finland. På Åland kommer konsekvenserna att se annorlunda ut, och utfallet är därför mycket svårt att prognosticera. Faktorer som påverkar är bland annat de avvikelser som landskapsregeringen beslöt att göra för

att lindra bostadsbidragets nedskärningar, att arbetslösheten är lägre på Åland och att de åländska studerandena inte får allmänt bostadsbidrag. Enligt regeringspropositionen visar uppskattningen att relativt sett flest hushåll faller utanför bostadsbidragssystemet på Åland och i södra Österbotten. På Åland beräknas bidraget minska med i genomsnitt cirka 94 euro per hushåll, medan minskningen i övriga landskap på fastlandet uppskattas till i genomsnitt 70–79 euro. Dessa uppskattningar har dock inte beaktat de åländska avvikelser i förändringarna av bostadsbidraget som därefter införts.

Exempel 3**Ensamstående som bor i ägobostad**

	<u>Bostadsbidrag för ägobostad</u>	<u>Inget bostadsbidrag för ägobostad</u>
<u>INKOMSTER:</u>		
Arbetspension	187,30 €	187,30 €
Bostadsbidrag	482,49 €	0,00 €
Arb. marknadsstöd	446,88 €	446,88 €
<u>UTGIFTER:</u>		
Grunddel	-617,25 €	-617,25 €
Räntor på bostadslån	-550,00 €	-550,00 €
Elektricitet	-113,20 €	-113,20 €
Sjukhusräkning	-210,00 €	-210,00 €
Utkomststödet belopp	-373,78 €	-856,27 €

Exempel 4

Ensamstående som bor i hyreslägenhet

	<u>Före lagändring</u>	<u>Bostadsbidraget</u> <u>sänks</u>
<u>INKOMSTER:</u>		
Bostadsbidrag	413,60 €	315,35 €
Arb. marknadsstöd	640,01 €	640,01 €
<u>UTGIFTER:</u>		
Grunddel	-617,25 €	-617,25 €
Hyra	-577,50 €	-577,50 €
Elektricitet	-86,08 €	-86,08 €
Mediciner	-6,89 €	-6,89 €
Utkomststödet belopp	-234,11 €	-332,36 €

Exempel 5

Ensamstående som bor i hyresbostad

	<u>Före lagändring</u>	<u>Bostadsbidraget</u> <u>sänks</u>
<u>INKOMSTER:</u>		
Bostadsbidrag	413,60 €	315,35 €
Arb. marknadsstöd	640,01 €	640,01 €
<u>UTGIFTER:</u>		
Grunddel	-617,25 €	-617,25 €
Hyra	-340,00 €	-340,00 €
Elektricitet	-56,00 €	-56,00 €
ÅHS faktura	-30,00 €	-30,00 €
Mediciner	-6,89 €	-6,89 €
Utkomststödet belopp	3,47 €	-94,78 €

Beloppet < 0 => utkomststödsberättigad

Skillnader i lagstiftning gällande efterskänkning och nedsättning av klientavgifter

Bestämmelserna i den åländska patientavgiftslagen och landskapslag om barnomsorg och skola är inte lika tydligt formulerade som bestämmelserna i klientavgiftslagen, dvs att nedsättning och efterskänkning av klientavgiften ska gå före utkomststöd.

Investeringsstöd

Utvecklingsbehovet gäller även investeringar i olika boendeformer. I Finland finns möjlighet att söka investeringsstöd för specialgrupper från Ara, men någon motsvarande möjlighet finns inte på Åland. Landskapsandelssystemet bygger dessutom på nettodriftskostnader, varmed ränte- och övriga finansiella kostnader som uppstår vid upptagande av lån för större investeringar inte till någon del täcks av landskapsandelarna.

Nina Fellman
Ordförande

Katarina Dahlman
Förbundsdirektör